

Sivistystoimiala

Tilannekuva

Sivistystoimialan tehtävänä on tuottaa kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistä tukevia monipuolisia varhaiskasvatus-, koulutus-, liikunta-, nuoriso- sekä kulttuuripalveluita. Hyvinvointialueiden myötä toimialan palveluiden merkitys tulee entistäkin tärkeämmäksi kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi ja kunnan elinvoimaisuuden varmistamisessa. Muuttuvassa toimintaympäristössä tulee panostaa ehyisiin palveluketjuihin sekä ennaltaehkäisevien ja kevyempien palvelumuotojen kehittämiseen. Kunnan sivistyspalveluiden alueellinen saatavuus on turvattava.

Kaupunkistrategiassa on painotettu kolmea osa-aluetta. Nämä ovat osaaminen, kasvu ja hyvinvointi. Näiden asioiden edistäminen edellyttää sivistystoimialalta hyviä palveluja ja onnistunutta henkilöstösuunnittelua. Vaikuttavien, laadukkaiden ja oikea-aikaisten sivistyspalveluiden tuottaminen uudenaikaisessa toimintaympäristössä, jossa palvelutarpeiden muutostahti on kiivas, edellyttää aiempaa ennakoivampaa henkilöstösuunnittelua. Henkilöstötarpeet muuttuvat jatkossa aiempaa nopeammin sekä määrällisesti että osaamisperusteisesti, mikä luo haasteen strategiselle henkilöstöjohtamiselle. Kilpailu osaavasta työvoimasta yhdistettynä nykyhenkilöstön poistumaan pakottaa toimialan tarkastelemaan sen henkilöstöpolitiikkaa uudenaikaisesta näkökulmasta. Tämä tarkoittaa esimerkiksi palveluiden kysynnän muutosten mukaan tehtäviä henkilöstöresurssin siirtoja toimialan sisällä, henkilöstön osaamisen rohkeaa kehittämistä uudenaikaisiin suuntiin ja työhyvinvoinnin ja palkkauksen kehittämistä. Rekrytointihaasteet koskevat yhä useampia ammattiryhmiä.

Ikäluokkien pieneneminen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa ei laske kustannuksia tai vähennä henkilöstötarvetta samassa suhteessa. Tämä johtuu uusista lainsäädännöllisistä vastuista, palveluverkkorakenteesta ja palvelutarpeiden kasvamisesta. Lasten ja nuorten hyvinvointivajeeseen liittyvä työ lisääntyy. Sivistystoimialan osalta työtä tehdään huomattavalla hankerahoituksella. Hankerahoitus on jatkuvuuden näkökulmasta riippuvainen eduskunnan myöntämistä määrärahoista. Lyhytjänteinen hankerahoitus on palvelujen tuottamisen näkökulmasta riskialtista. Hankerahoituksen päättyminen tai merkittävä vähentäminen edellyttäisi palvelujen vähentämistä tai kaupungin rahoituksen huomattavaa kasvattamista.

1.1.2024 toteutetussa organisaatiomuutoksessa liikunta- ja nuorisoyksikkö jaettiin kahdeksi eri yksiköksi. Nuorisoyksikön pääliikö aloitti 1.8.2023. Yksiköt ovat pieniä henkilömäärällä ja määrärahoituksella mitattuna. Kaupunkilaisten palvelutarpeen ja hyvinvoinnin tuottamisen ja nimenomaan hyvinvointierojen kaventamisen näkökulmasta näillä yksiköillä on kokoaan suurempi merkitys. Tavoitteena on aktivoida vapaaehtois- ja yhdistysyhteistyötä. Tämän lisäksi tulevana vuosina on selkeä tarve lisätä henkilöstöresurssia nimenomaan hyvinvointierojen kaventamisen näkökulmasta.

Vaikuttavilla, laadukkailla ja oikea-aikaisilla sivistyspalveluilla voidaan ennaltaehkäistä hyvinvointiongelmien syntyä ja vähentää erityispalvelujen tarvetta. Tämä edellyttää eri palvelusektorien, resurssien sekä osaamisen yhteistarkastelua. Toimintatapamuutoksia haetaan asiakasohjauksella, aktivoivilla palveluilla, omatoimi- ja sähköisillä palvelukonsepteilla sekä poikkitoiminnallisten prosessien ja rakenteiden luomisella. Palvelujen tuottamisessa tietojohdaminen korostuu ja palveluiden järjestämistapoja on kyettävä uudelleen arvioimaan ja muokkaamaan. Kaupunkilaisten kuuleminen ja osallisuuden vahvistaminen palveluiden kehittämisessä korostuvat.

Sivistyslautakunnan alaiset palvelut

Opetusyksikkö vastaa perusopetuksen, aamu- ja iltapäivätoiminnan ja lukiokoulutuksen järjestämisestä sekä vapaan sivistystyön järjestämisestä kansalaisopistossa. Opetusyksikkö vastaa taiteen perusopetuksen sekä harrastusta tukevan opetuksen järjestämisestä taiteen eri aloilla. Opetusyksikkö vastaa oppivelvollisuuslain mukaisesta asuinkunnan ohjausosoittamisvastuista ja valvontavelvollisuuksista.

Varhaiskasvatysyksikkö vastaa esiopetuksen ja lasten varhaiskasvatuksen järjestämisestä siten kuin perusopetuslaissa ja varhaiskasvatuslaissa säädetään.

Vapaa-ajan lautakunnan alaiset palvelut

Kulttuuriyksikkö vastaa kirjasto- ja tietopalveluista, museopalveluista ja kulttuurivarallisuuden ylläpitämisestä, taide- ja musiikkipalveluista, yksikön tapahtumatuotannosta, lasten ja nuorten kulttuuripalveluista sekä taitelijoiden, opiskelijoiden ja kolmannen sektorin kulttuuritoiminnan tukemisesta siten kuin yleisistä kirjastoista annetuissa laissa ja laissa kuntien kulttuuritoiminnasta, laissa esittävien taiteiden edistämisestä ja museolaissa säädetään.

Liikuntayksikkö vastaa yleisten edellytysten luomisesta liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen ja tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta siten kuin liikuntalaissa säädetään. Liikuntayksikkö määrittää liikuntapaikkaverkoston laajuutta ja hoitotasoa yhteistyössä teknisen toimialan kanssa.

Nuorisoyksikkö aloitti toimintansa omana yksikkönään 1.1.2024. Nuorisopalveluissa luodaan edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Nuorisopalveluiden kokonaisuus koostuu nuorisotiloilla tapahtuvasta alueellisesta nuorisotyöstä, jalkautuvasta ja monialaista yhteistyötä tekevästä erityisnuorisotyöstä, verkkonuorisotyöstä, kouluissa tehtävästä nuorisotyöstä sekä kansainvälisestä nuorisotyöstä. Ohjaamo toimii alle 30-vuotiaille nuorille suunnattuna matalan kynnyksen palvelupisteinä, jossa eri ammattilaisten palvelut ovat koottu yhteen toimipisteeseen. Ohjaamo toimii verkostomaisesti ja Ohjaamon palveluverkostoon kuuluu kaupungin omien ammattilaisten lisäksi myös muiden alojen ammattilaisia. Uusina palveluina nuorisoyksikköön siirtyivät 1.1.2024 nuorten työpajat sekä etsivä nuorisotyö. Nuorten työpajatoiminnan tavoite on työ- ja opiskeluvälineiden sekä elämähallintataitojen paraneminen. Etsivä nuorisotyön tehtävä on tavoittaa tuen tarpeessa olevia nuoria ja auttaa heitä palvelujen ja tuen piiriin, joilla edistetään kasvua, itsenäistymistä, elämähallintaa, osallisuutta yhteiskuntaan sekä pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille.

Toiminnallisiin ja taloudellisiin tavoitteisiin liittyvät riskit

Sivistystoimialan merkittävimmät taloudelliset ja toiminnalliset riskit liittyvät toimintatiloihin, rekrytointihaasteisiin ja toimintaympäristön muutoksiin. Viimeksi mainittuja voivat olla muun muassa ennakoimattomat laki- ja asetusmuutokset, pandemiat, erilaiset infektiotaudit tai arvaamattomat toimintarajoitukset tilojen, talouden tai laajempien kriisien vuoksi.